

NZQA

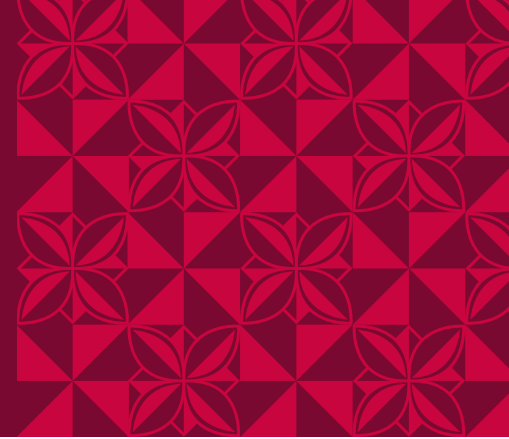
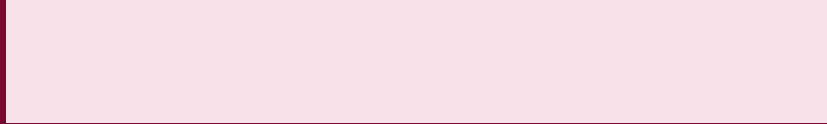
Mana Tohu Mātauranga o Aotearoa
New Zealand Qualifications Authority

Fakahinohino Ki He NCEA

Tongan

Fika Ako Fakapule'anga 'ae tokotaha ako in Nu'usila (NSN):

Ko e tokotaha ako kotoa pē 'oku 'i ai 'ene fika National Student Number (NSN). 'Oku mahu'inga 'aupito ke ke 'ilo'i ho fiká peá ke tauhi 'a e fika ko 'ení 'i ha feitu'u malu. 'E lava ke ke ma'u atu 'a ho'o fika NSN meí ho ako'angá. Ngāue'aki eni ke ke lēsisita 'i he uepisaiti NZQA kae lava ke ke fakahoko 'a ho'o ngaahi 'asesimení mo vakai'i 'a e ngaahi olá mo e ngaahi faka'ilonga akó.

Ki hono fokotu'u ha'o akauni pe ko ho'o hū ki he akauní, vakai ki he www.nzqa.govt.nz pea taipe ho hingoa he puha login 'i he tuliki to'omata'u ki 'olungá.

Ngaahi Peesi 'oku hā ai

Fononga'anga he mala'e 'oe ako 4

NCEA Ngaahi Tefito'i
me'a mahu'inga 7

Ko e founga ngāue 'a e NCEA 11

Ngaahi Sivi pe 'Asesimení 16

Ngaahi tu'unga kehekehe
'o e Faka'ilonga akó 20

Sivi hū ki he 'lunivesití 23

Sikolasipi Nu'u Silá 26

Ngaahi tokoni 'e 'aongá 29

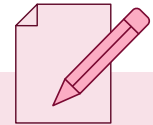

Fononga'anga he mala'e 'oe ako

Ko e hā 'a ho'o ngaahi taumu'a mo e visioné? Ko e hā ha ngāue pe ngāue'anga 'okú ke faka'amu ke ngāue ai he kaha'ú? 'Okú ke fakakaukau ke nofo mo ngāue 'i Nu'u Silá ni pe hiki ki ha fonua kehe?

Ko e hā 'a e ngaahi me'a 'oku fiema'u ke 'ilo ki ai ke a'usia ho taumu'á? 'Oku fiema'u nai ke ke to'o ha ngaahi lēsoni pau lolotonga ho'o kei akó hangē ko e lēsoni Sainisi, Tekinolosia, Fika pe mo e lēsoni Maui (Toi Puoro)? 'E fiema'u ke ke toe hoko atu 'i ha ngaahi 'api ako ma'olunga ange?

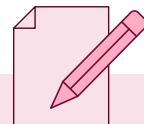

Ko e NCEA ma 'ae taha kotoa, tatau ai pē pe ko ho'o faka'amu ke fakahoko ha'o ako ngāue (*apprenticeship*), hoko atu ki he ngaahi ako ma'olunga ange pē ko ho'o teuteu ke ke kamata ngāue 'i ho'o 'osi mei he akó.

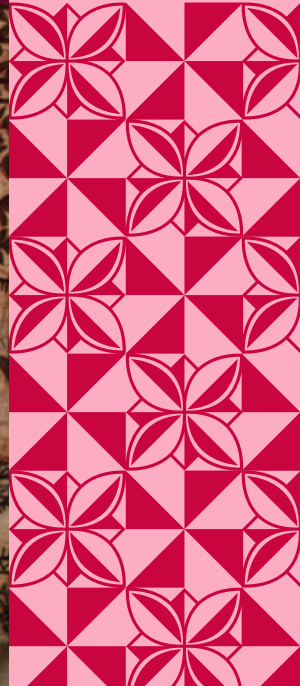
'E lava ke toe lelei ange 'a ho'o tu'unga vāhenga 'i he kaha'ú 'i ho'o lava'i 'a e NCEA. Ko kinautolu kuo ma'u 'enau NCEA lēvolo

2, kuo lava ke liunga ua honau vāhenga hili ha ta'u 'e hiva mei he 'osi 'enau akó fakafehoanaki mo kinautolu na'e 'ikai lava 'enau akó.

'E toe lahi hake ho tu'unga vāhengá 'aki ha pēseti 'e 25 'i ho'o hoko atu ho'o akó ke ma'u 'a e sivi hū ki he 'lunivesití (UE) fakafehoanaki kiate kinautolu na'e 'osi pē mei he ako pea mo e NCEA levolo 2.

NCEA Ngaahi Tefito'i me'a mahu'inga

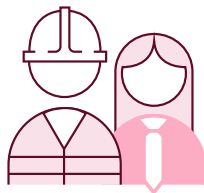
Ko e 'uhinga 'o e NCEA ko e **National Certificate of Educational Achievement**. Koe Faka'ilonga ako Faka-Pule'anga 'eni ki he fānau ako 'i he ngaahi kolisí 'a ia 'oku fakahoko 'i he lēvolo 1, 2 mo e 3. Ko e NCEA 'oku 'iloa koe fakamo'oni ako fakatu'a pule'anga.

Ngaahi Lēvoló

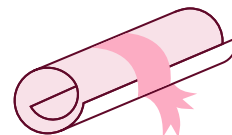
'I he kakato 'a e NCEA Lēvolo 1

'e lava ke ke ma'u ai 'a e ngaahi 'ilo mo e taukei, ko e Makatu'unga mālohi ke ke kamata ai.

Kuo pau ke kakato 'a e NCEA Lēvolo 2

ke lava ma'u ai ha ngaahi ngāue 'e ní'hi pea ma'u faingamālie ai ki ha ngaahi polokalama ako 'i he ngaahi ako ma'olunga angé.

'Oku teu'i koe 'i he NCEA Lēvolo 3

ki he ngaahi faka'ilonga ako 'i he ngaahi ako ngāué.

Kuo pau ke ke lava'ī 'a e sivi hū ki he 'lunivesiti (UE) pea ke toki lava 'o hū ki he 'lunivesiti pē ko hono fakahoko ha'o feinga ako mata'ī tohi. Ko e taha 'o e maka tu'unga ki he sivi UE, ko e NCEA Lēvolo 3.

Ko e tokolahi 'a e fānau ako 'i he kalasi 11 'oku nau kamata 'i he NCEA Lēvolo , pea nau toki hoko atu ki he Lēvolo 2 'i he kalasi 12 pea Lēvolo 3 'i he kalasi 13. 'Oku 'i ai 'a e ngaahi 'api ako 'oku nau fakalele 'a e Lēvolo 2 'i he kalasi 11 mo e 12.

'Oku lava pē ke fakahoko kotoa 'a e feinga 'i he ngaahi Lēvolo kotoa 'i he taimi tatau 'o fakatatau pē ki ho'o polokalama akó. Hangē ko 'ení, 'e lava pē ke mei fakahoko kotoa 'a e feinga 'i he Lēvolo 2 pea kamata fo'ou i he Lēvolo 1 pē ko e fakahoko ha koosi he Lēvolo 3 koe'uhi 'okú ke lelei ange ai.

'Oku 'ikai fiema'u ke kakato ha Lēvolo 'e taha 'o e NCEA kimu'a pea toki kamata ha Lēvolo 'e taha.

Fale'i ki ho'o taumu'a ako

Kapau 'oku te'eki ai ke ke fakapapau'i 'a e ngaahi koosi ke ke fakahokó, talanoa ki ho'o kau faiakó mo ho'o pule akó, 'e lava ke nau tali 'a ho'o ngaahi fehu'i fekau'aki mo e NCEA pea mo tokoni'i koe 'i hono palani lelei 'a ho'o ngaahi polokalama akó ke ke a'usia 'a ho'o ngaahi taumu'á.

'I ho'o hoko atu ki he NCEA lēvolo 2 mo e 3, 'e makatu'unga 'a ho'o ngāue 'i he kaha'u he 'osi ho'o akó mei he ngaahi koosi te ke filí. 'E lelei ange ho ngaahi faingamālie ngāué 'o kapau te ke to'o 'a e ngaahi koosi 'oku fekau'aki mo e ngaahi lēsoni (STEM) 'o hangē ko e Sainisi (Science), Tekinolosia (Technology), 'Enisiniā (Engineering) pea mo e Fika pea kau atu ki ai pea mo e 'Ingilisi (English) mo e/pē Lea Faka-Mauli (Te Reo Māori).

'Oku totonu ke ke to'o pē ha ngaahi lēsoni 'e tolu pe lahi ange mei he ngaahi lēsoni hu ki he 'lunivesiti (UE) neongo 'oku 'ikai ke ke fakakaukau ke 'alu ki he 'lunivesiti. 'E lava pe ke kei hū ki he 'lunivesiti kapau 'e liliu ho fakakaukau.

Ko e founnga ngāue 'a e NCEA

Ko e ngaahi me'a te ke fima'u ki he NCEA

Ke lava 'i he NCEA 'i he 2024 mo e 2025, kuo pau ke ke ma'u:

Taumata 1 NCEA

Maaka (Kulētiti) 'e
60 'i he Lēvolo 1

Laukonga/Tohi pe
Lēsoni Faka-Mauli
(Te Reo Matatini)

Faifika pe Lēsoni
Faka-Mauli
(Te Pāngarau)

Taumata 2 NCEA

Maaka (Kulētiti) 'e
60 'i he Lēvolo 2

Maaka (Kulētiti) 'e 10 mei he laukonga/tohi fo'ou pe tu'unga Lea Faka-Mauli (Te Reo Matatini), pe mei he ngaahi tu'unga mei he lisi kuo 'osi fakangofuá.

Maaka (Kulētiti) 'e 10 mei he Faifika fo'ou pe tu'unga Lēsoni Faka-Mauli (Te Pāngarau), pe mei he lisi 'o e ngaahi tu'unga kuo 'osi fakangofuá.

Taumata 3 NCEA

Maaka (Kulētiti) 'e
60 'i he Lēvolo 3

Laukonga/Tohi mo e Fika | Te Reo Matatini mo e Te Pāngarau

Ke ma'u ho'o tu'unga fakaako NCEA, kuo pau ke ke ma'u 'a e maaka (kulētiti) 'e 10 'i he Laukonga/Tohi pē Lea Faka-Mauli (Te Reo Matatini) pea maaka (kulētiti) 'e 10 'i he Faifiká pē lēsoni Te Pāngarau ke fakapapau'i 'okú ke lava 'o ngāue'aki mo mahino'i 'a e leá, Fiká mo e Sitisitiká. 'E lava ke ke toe ma'u ha ngaahi maaka (kulētiti) 'i ha'o fakakakato ha ngaahi tu'unga mei he lisi 'o e laukonga/tohi mo e Fika pē lēsoni Te Reo Matatini mo e Te Pāngarau kuo 'osi fakangofuá.

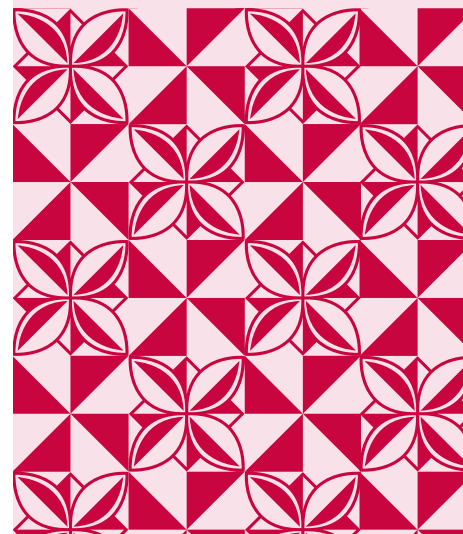
'Oku 'iloa 'a e ngaahi maaka (kulētiti) ko 'ení ko e 'co-requisites' pe maaka (kulētiti) 'oku makatu'unga pe fekau'aki mo e ngaahi maaka (kulētiti) NCEA kehé.

'E lahi 'a ho ngaahi faingamālie lolotonga ho'o ako 'i he kolisí ke ngāue'i ho maaká (kulētiti). 'I he ma'u ho maaka (kulētiti), kuo lava leva 'o fakakakato

'a e ngaahi fiema'u 'i he Laukonga/Tohi moe Fika, Lea Faka-Mauli (Te Reo Matatini) mo e lēsoni Te Pāngarau ki he ngaahi lēvolo 'e tolu 'o e NCEA.

Kapau na'á ke fakakakato 'a e ngaahi fiema'u ko 'ení 'i he 2023 pe kimu'a ai, 'oku 'ikai toe fiema'u ke toe fakahoko 'eni.

Mamata 'i he vitiō ko 'ení fekau'aki mo e founga ngāue 'a e NCEA: www.nzqa.govt.nz/ncea-video

Ngaahi tu'unga mo e maaká (kulētiti)

Ko e ngaahi koosi kotoa 'oku sivi'í 'aki 'a e ngaahi tu'unga kehekehe.

'Oku fakatatau 'a e ngaahi tu'unga ko 'ení mo e 'ilo/poto'i taukei 'okú ke ma'ú. 'Oku 'i ai 'a e tu'unga pau fekau'aki mo e ngaahi 'ilo Faka-Maulí (Mātauranga Māori). 'Oku fili pē 'e he ngaahi ako'angá 'a e ngaahi koosi te nau fakalelé pea mo e ngaahi tu'unga 'oku fakahoko'aki 'a e koosi taki taha.

'Oku lava pē ke ke ma'ú 'a e ngaahi tu'unga ko 'ení 'i ha'o fakakakato ha ngaahi ngāue 'i ha feitu'u mavahe mei loki ako.

Hangē ko 'ení, 'e lava pē ke ke ma'ú 'a e ngaahi tu'unga ko 'ení 'i ha'o:

Ako ke ma'ú 'a ho'o laiseni Faka'uli

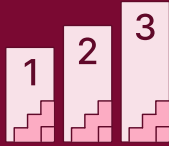
kau 'i he ngaahi faiva fakafonuá pe Faka-Maulí 'i he ngaahi fe'auhi fakavahe, fakafonua pe 'i he kātōanga *Polyfest*

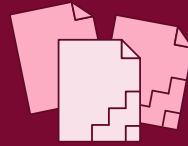
fakakakato 'a e ngaahi ngāue pe ngaahi polokalama akó.

'Oku 'i ai e maaka pe kulētiti 'o e ngaahi tu'unga kotoa pē. 'I ho'o ma'ú pe ha tu'unga, te ke ma'ú leva 'a e maaka pe kulētiti kotoa fakatatau ki he tu'unga ko iá. Ko e ngaahi kulētiti ia 'oku tanaki ki he fiema'ú ki he NCEA.

‘E lava pē ke ke fakakakato ‘a e ngaahi koosi ‘oku fiema‘u ki he NCEA ‘i he Lēvolo 1, 2 pe 3.

Ngaahi koosi

Ko ho‘o ngaahi ‘ilo fakaako ‘i he koosi takitaha ‘e sivi‘i ‘aki ‘a e ngaahi tu‘unga taki taha

Ngaahi Koosi

Ko e tu‘unga kotoa pē ‘oku ‘i ai hono maaka pē kulētiti pau.

‘Ingilisi

Fakahā ‘okú ke mahino‘i ‘a e ‘uhinga ‘o e ngaahi lea taki taha ‘i hono faka‘aonga ‘i he lea faka‘ahó

91924

Maaka (kulētitiā)
‘e 5

Fakahā ‘okú ke mahino‘i ‘a e ‘uhinga ‘o e ngaahi ‘uhinga totonu ‘o e me‘a ‘okú ke laú

91925

Maaka (kulētitiā)
‘e 5

Ke ke lava ‘o hiki tohi ha ngaahi fakamatala ke toe mahino ange

91926

Maaka (kulētitiā)
‘e 5

Fakahā ‘okú ke mahino‘i pea lava ke fakamatala‘i ‘a e ‘uhinga ‘o ha ngaahi fakamatala nounou

91927

Maaka (kulētitiā)
‘e 5

Ngaahi Sivi pe 'Asesimení

‘Oku ngāue‘aki ‘a e ngaahi ‘asesimení ke sivi‘i ‘aki ‘a e ngaahi me‘a kuó ke ako ki aí. ‘E ‘i ai ‘a e ngaahi founa ‘a hono sivi‘i koe ‘o kau ai hano fakamatala‘i ha ngaahi kupu‘i tohi, fa‘u ha ‘ēsei pe ko ho‘o fakahoko ha‘o lea. ‘E ‘i ai ‘a e ngaahi ‘asesimeni ‘e fakahoko pe ‘i ho ako‘anga (internal assessment) pea mo e ngaahi sivi fakafonua (external assessment) ki he ngaahi ako‘angá kotoa.

Ko e ngaahi sivi ‘a e ako‘anga

Ko e ngaahi sivi ‘a e ako‘anga (internal assessment) ‘okú ke ako aí ‘oku fakamaaka pe ia ‘e he kau faiako ‘i ho ‘apiakó.

Ko e sivi fakafonúa

Ko e sivi fakafonúa (external assessment) ‘oku fakamaaka a ‘e kau faiako mei tu‘a ‘i ho ako‘anga ‘a ia kuo filifili ‘e he NZQA. ‘Oku kau heni ‘a e ngaahi sivi (fakatou‘osi pe ‘i he tohi nima pea mo hono ngāue‘aki ‘a e ngaahi ‘ilekitulōniká), Common Assessment Activities, moe ngaahi ngaue portfolios pe Kete Manarua ‘e fakakakato ‘i he ‘apiako. Ko e ngaahi sivi fakafonúa (external assessment) ‘e lava pē ke fakahoko ‘i he lolotonga ‘o e ta‘ú pe ko e faka‘osinga ‘o e ta‘ú sivi.

Ngaahi Maaká

‘Oku ‘i ai ‘a e ngaahi tu‘uga ‘e tolu ‘e lava ke ma‘u ai ‘a ho‘o fakamo‘oni ako meí he NCEA ‘oku kau heni ‘a hono: lava‘i ‘a e achievement standards, unit standards, koe ngaahi tu‘unga kehekehe, pea mo e ngaahi standards ‘i he ‘ete taukei.

Ko e achievement standards, koe ngaahi tu‘ungá ‘e lava ke sivi‘i ‘i ho ako‘angá pe sivi‘i ‘e he ní‘ihi mei tu‘a. Ko e unit standards moe skill standards oku siivi‘i angamaheni pe ia ‘iho ako‘anga.

‘E malava ‘e he maaká ‘o tala ‘a e lelei ‘oe tūkunga ‘okú ke ‘i ai, ‘i hono fakakakato ‘a e ngaahi standard/tu‘ungá.

‘Oku ‘i ai ‘a e maaka kehekehe ‘e fā ‘i hono lava‘i kakato ‘o e ngaahi tu‘ungá ‘o anga pehé ni:

‘Ikai lava (N) ko e ‘ikai kakato ‘a e ngaahi fiema‘u ‘o e standards.

Lava (A) ko e kakato ‘a e ngaahi fiema‘u ‘o e tu‘ungá

Lava‘i lelei (M) ko e kakato ‘a e ngaahi fiema‘u ‘o e tu‘unga ki ha tu‘unga fakafiemālie ‘aupito

---

Lava ma‘olunga (E) ko e kakato ‘a e ngaahi fiema‘u ‘o e tu‘unga ki ha tu‘unga ma‘olunga ‘aupito.

‘I he tu‘unga unit standards pea moe skill standards/tu‘unga taukei ‘o e ngaahi lēsoni, ‘e malava pē ke fakamaaka ‘aki ‘a e N, A, M pe E. Ko e ngaahi lēsoni kehe, ‘e fakamaaka ‘aki ha lava (A) pe koe ‘ikai lava ‘aki ‘ae (N).

Ngaahi Sivi

‘E kamata ‘a e ngaahi sivi NCEA ‘i he faka‘osinga ‘o e ta‘ú, ‘i Nōvema. ‘Oku fokotu‘utu‘u ‘a e ngaahi houa sivi ke ‘i ai ha taimi fe‘unga ke lava ke fakahā ai ‘a e ngaahi me‘a kuó ke akó. ‘Oku angamaheni ke tuku atu ‘a e ola ‘o e sivi ‘i he konga loto ‘o Sanualí pea ‘e lava ke vakai‘i ‘a e ola pea ma‘u mo e pepa sivi kuo ‘osi fakamaaka ‘i he uepisaaiti ‘a e NZQA, ngaue ‘aki ho learner login.

‘Oku ‘i ai ‘a e ngaahi ‘apiako tokolahi ‘oku lava ke fakahoko ai ‘a e ngaahi sivi NCEA ‘o ngāue‘aki ‘a e ngaahi me‘a ngāue faka‘ilekitulōnika. ‘Oku kei fakahoko pē ‘a e ngaahi sivi ko ‘ení ‘i ho ‘apiakó, ‘o fakalele ‘e he NZQA. Kapau ‘oku ke sivi ‘o ngāue‘aki ‘a e ngaahi me‘a ngāue faka‘ilekitulōnika, ‘e tokoni‘i koe ‘i ho ‘apiakó ke fakapapai‘i ‘oku taau ‘a e me‘a ngāue ‘okú ke ngāue‘akí pea kuó ke fakahoko ha ngaahi teuteu makehe ke fakatauke‘i koe ki he founa ‘oku fiema‘ú.

Ngaahi ‘Asesimeni Makehe

Kapau ‘oku ‘i ai ha faingata‘a fakasino, fakafaito‘o pe faingata‘ia faka‘atamai, ‘e malava pē ke fakangofua ke fakahoko ha ngaahi ‘Asesimeni makehe pe ‘oku ‘iloa ko e Special Assessment Conditions, (SAC).

Ko e ngaahi faingamālie (SAC) ko ‘ení ‘oku lava fakatou‘osi ki he ‘asesimeni ‘i ho ako‘angá (internal) pe fakafonua (external).

Ki ha ngaahi fehu‘i fekau‘aki pea mo e SAC, fetu‘utaki ki ho‘o faiakó.

Ngaahi tu'unga kehekehe 'o e Faka'ilonga akó

Kapau 'okú ke lava ma'u pē 'he ngaahi siví, 'e 'i ai 'a e ngaahi tu'unga kehekehe 'a e ola 'a ho'o siví. 'Oku kalasi 'e ua 'a e ngaahi tu'unga 'o e faka'ilonga akó:

Tu'unga Ma'olunga ho Setifikeiti

Ko e Certificate endorsement, 'oku ha ai ho lava fakalukufua ho akó 'a e tu'unga ma'olunga 'i he ngaahi koosi kuó ke ako ki aí.

'I ho'o ma'u 'a e kulētiti 'e 50 pe lahi ange 'i he Excellence, 'i he Lēvolo 1, 'e faka'ilonga'i leva ho setifikeiti NCEA Lēvolo 1 mo e tu'unga ma'olunga 'aupito, koe endorsed with Excellence.

'I ho'o ma'u 'a e kulētiti 'e 50 'i he Merit (pe lahi ange) 'i he Merit, koe tu'unga ma'olunga ange, 'i he Lēvolo

1, 'e faka'ilonga'i leva ho setifikeiti NCEA Lēvolo 1 ko e endorsed with Merit.

Ko e me'a tatau pe 'e hoko kapau 'okú ke ngāue'i 'a e Lēvolo 2 pe Lēvolo 3.

Ko e ngaahi kulētiti mei he Lēvolo 2 'e lava pe ke faka'aonga'i ke endorse 'a ho setifikeiti 'i he Lēvolo 1, pe kulētiti mei he Lēvolo 3 'o faka'aonga'i ki he Lēvolo 1 pe 2.

Ko e ngaahi kulētiti ki he endorsed NCEA sitifikeiti 'e malava pe ke ngāue'i 'i ha ta'u 'e taha, pe koe ngāue'i 'i ha ta'u lahi ange.

Tu'unga ma'olunga ho koosi

'Oku faka'ilonga'i 'a e ngaahi tu'unga kehekehe 'o e Faka'ilonga ako ki he ngaahi koosi (Course endorsements) taki taha.

'I ho'o ma'u e kulētiti pe maaka 'e 14 'i he tu'unga Lava (Achieved), Lava'i lelei (Merit) pe Lava ma'olunga (Excellent) 'i ha koosi 'i ha ta'u pē 'e taha fakataha mo ha kulētiti 'e 3 meí he ngaahi 'asesimeni mei ho 'api ako taki taha pea kulētiti 'e 3 meí he ngaahi 'asesimeni fakafonuá 'e lava ke ke ma'u 'a e ngaahi tu'unga kehekehe 'o e ngaahi koosi lahi kuó ke 'osi fakahokó.

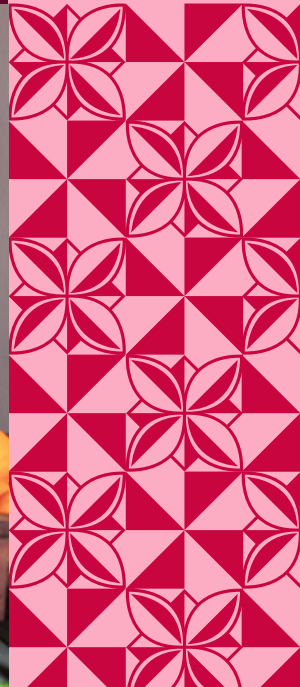
Hangē ko 'ení, ke ma'u tu'unga ma'olunga 'aupito (Excellence endorsement) 'i he koosi Lea Faka-Kuki 'Ailaní kuo pau ke ke ma'u 'a e kulētiti ma'olunga 'aupito (Excellence credits) 'e 14 pe lahi ange fakataha pea mo e kulētiti 'e 3 meí ho 'api ako taki taha

(internal assessment) pea mo e kulētiti 'e 3 meí he sivi fakata'u 'i he faka'osinga 'o e ta'ú.

Ko e ngaahi kulētiti mei he maaka ma 'olunga 'aupito (Excellence) pe Lava lelei (Merit) 'e lava ke lau ia ki he ngaahi tu'unga kehekehe ki he Lava lelei (Merit) pea ko e kulētiti leva 'i maaka ma 'olunga 'aupito (Excellence), Lava lelei (Merit) pe Lava (Achieved) 'e lava ke faka 'aonga 'i ia tu'unga lava (Achieved endorsements).

Vakai ki ho 'api ako taki taha, 'oku 'i ai pe 'a e ngaahi koosi 'e ni'ihí 'oku 'ikai ke 'i hanau tu'unga kehekehe 'o e faka'ilonga ako.

Sivi hū ki he 'lunivesití

Kuo pau ke ke lava'i 'a e sivi hū ki he 'lunivesiti /University Entrance(UE) ke ke lava 'o 'alu hangatonu me'i he kolisi ki he 'lunivesití. 'I ho'o lava'i 'a e sivi hū ki he 'lunivesití, 'e lava ke ke ma'u faingamālie ke ako 'i he ako'anga ma'olunga ange 'i he ngaahi fonua kehé.

'I ho'o lava'i 'ae UE, koe sivi hū ki he 'lunivesiti 'i he 2024, kuo pau ke ke fakakakato 'a e:

NCEA Lēvolo 3.

Kulētiti 'e 14 'i he lēsoni 'e 3 'I he ngaahi leseni kuo approve he 'lunivesiti 'i he Lēvolo 3.

UE Literacy (Laukonga/Tohi) – kulētiti 'e 10 'i he Lēvolo 2 pe toe ma'olunga ange (5 'i he laukonga, 5 'i he tohi nima) 'i he standards/ ngaahi tu'unga pau.

UE Numeracy (Fika) – kulētiti 'e 10 'i he Lēvolo 1 pe ma'olunga ange 'i he standards/ ngaahi tu'unga pau. tu'unga pau.

Fakapapau'i mo ho'o 'apiako 'okú ke 'i a'i, 'oku maau 'a e lēsoni 'e tolu pe lahi ange 'oku UE approved pea 'oku lava'i 'a e fiema'u 'i he laukonga/tohi pea mo e fiká ki ho'o sivi UE. 'Oku ma'u atu 'a e ngaahi fakaikiiki 'o e ngaahi fiema'u ki he UE 'i he uepisaiti www.nzqa.govt.nz/university-entrance

'Oku fa'a foaki 'a e ngaahi faka'ilonga akó 'i he lava'i 'o e sivi hū ki he 'lunivesiti (UE) 'i Sanualí.

Ko e 'lunivēsiti takitaha 'oku 'i ai pē 'enau fiema'u ki he hū ki he ngaahi polokalama akó. Vakai ki he fiema'u 'a e 'lunivēsiti 'okú ke faka'amu ke hū ki a'i. 'Oku vakai'i 'e he ngaahi 'lunivēsiti 'a e ola ho Lēvolo 2 'i he 'enau ale'a'i 'a e hu ki ai.

Ko hono faka'aonga'i 'a ho'o faka'ilonga ako NCEA 'i he ngaahi fonua kehé

'I he ma'u ho faka'ilonga ako NCEA, te ke ma'u faingamālie ai ke ako 'i he ngaahi ako ma'olunga ange he ngaahi fonua kehé. 'Oku 'i ai pe ngaahi me'a mahu'inga 'oku fiema'u ke ke 'ilo ki ai.

Fakapapau'i kuó ke vakai'i 'a e ngaahi fiema'u 'a e fonua 'okú ke faka'amu ke ako aí. Ko e ngaahi fonua 'e ní'ihí 'e fiema'u ia ke ke ma'u 'a e ngaahi fo'i kulētiti pau mei he Lēvolo 3 pea 'i he taimi 'e ní'ihí 'e fiema'u ke ke fakahā na'a ke ako ki he ngaahi lēsoni pau ki he 'enau fiema'u.

Kapau ko ho'o kole ako ki 'Aositelēlia, feinga ke lahi 'a e ngaahi lēsoni Lēvolo 3 kuo kakato 'i he tu'unga ma'olunga 'aupito (excellence) pe lava'i lelei (merit) 'i he ngaahi lēsoni sivi hū ki he 'lunivesiti (UE). 'E fiema'u fakatou'osi ke lava'i 'a e sivi hū ki he 'lunivesiti (UE) mo ha maaka ma'olunga 'i he hū ki he 'lunivesiti 'i 'Aositelēliá (ATAR) Australian Tertiary Admission Rank . 'Oku lava pe 'e he NZQA 'o fika'i 'a e maaka ATAR 'o e fānau akó 'i Sanuali 'o e ta'u kotoa.

Ako Ta'etotongi

Kapau 'okú ke fakakaukau ke fakahoko ha'o ako ngāue pe ako 'i he ngaahi ako ma'olunga angé, vakai na'a 'okú faingamālie ke ako ta'etotongi.

Ki he fakaikiikí, talanoa ki ho ako'angá pe vakai ki he uepisaiti
www.feesfree.govt.nz

Sikolasipi Nu'u Silá

Talanoa ki ha fakafofonga 'i ho 'apiakó fekau'aki mo e ngaahi Sikolasipi Nu'u Silá 'o kapau 'okú ke vilitaki ke fakahoko 'a e ngaahi lēsoni 'okú ke manako aí pe ko e tokotaha koe 'okú ke lava ma'olunga ma'u pē pea loto ke toe loloto ange 'a e 'iló.

'Oku faka'ilonga'i 'e he Sikolasipi Nu'u Silá 'a kinautolu 'oku maaka ma'olunga 'i he ngaahi lēsoní. Ko e fānau ako kuo ma'u sikolasipi 'i he lesoni 'e taha pe lahi ange 'o e ngaahi lēsoní, 'e foaki kiate kinautolu 'a e pale pa'anga.

Ko e fānau ako kuo nau ma'u 'a e ngaahi pale Ma'olunga Subject Scholar pe Premier Scholar Awards 'e ui kinautolu 'i he tanaki tu'unga 'a e NZQA's *Top Scholar Awards*.

'Oku kehekehe pē 'a e founa ngāue ke hū ki he NCEA pea mo e Sikolasipi Nu'u Silá pea kehekehe pe mo hono sivi'í. 'Oku kehe pe 'a e Sikolasipi Nu'u Sila meí he ngaahi sikolasipi 'a e ngaahi kulupu 'i he komiunitī, pisinisi,

ha'a mei he kāinga Maui pe sikolasipi mei ngaahi ako ma'olunga ange.

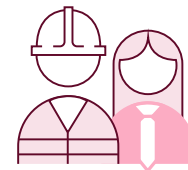
Na'e toki tanaki atu 'a e Te Ao Haka ki he lesoni Sikolasipi ki he Sikolasipi Nu'u Silá. 'E kamata 'i he 2025 'a hono fakakau atu 'a e Lēsoni Psychology pea mo e Digital Technologies ki he Sikolasipi Nu'u Silá.

Ki he fakaikiiki fekau'aki pea mo e ngaahi lēsoni 'oku kau atu ki he Sikolasipi Nu'u Silá fakataha mo e founa ngāué, vakai ki he uepisaiti: www.nzqa.govt.nz/nzs

Ngaahi Founga moe Faingamālie kihe ako Faka-ngāue

‘Oku teu’i koe ‘i he ngaahi polokalama ako ngāue ki he ngaahi faingamālie ‘i he kaha’ú pea tokoni’i koe ‘i ha’o fakataukei ngāue pea mo ha’o ngāue taimi kakato.

‘Oku ‘i ai ‘a e ngaahi polokalama ako ngāue ‘i he ngaahi sekitoa kehekehe ‘e ono:

Langa/Langa Fakalalakaka
(Construction and Infrastructure)

Ngaahi Fale Ngāue Lalahi
(Creative Industries)

Ngaahi Fale Ngaohi’anga Koloa
(Manufacturing and Technology)

Ngaahi kupu – keli koloa, Ngoue/
Vaotātā, Toutai etc. (Primary Industries)

Ngaahi kupu – Ngaahi pisinisi ke feao ‘a e feima’u ‘a e kakai ‘o e fonua ka ‘oku ‘ikai ke ngaahi ai ha koloa (Service Industries)

Ngaahi kupu – Tokoni’i e kakai mo e ngaahi komiuniti (Social and Community Services).

‘I he kakato ‘o ha taha ‘o e ngaahi hala fononga ki he ako ngāué, ‘oku foaki atu leva ‘a e faka’ilonga ako ‘oku ‘iloa ko e *Vocational Pathways Award*.

‘Oku makatu’unga ‘a e faka’ilonga ako ko ‘eni ‘i he lava ke ke ma’u ‘a e ngaahi poto’i taukei mo e ‘ilo kuo ma’u meíhe akó, ‘oku fiema’u ‘i he ngāue’angá. ‘Oku lava ai ke ke ma’u ‘a e ngaahi faka’ilonga ki he hala fonongá, ki he ako ngāue kotoa pē kuó ke fakakakató.

Ngaahi tokoni 'e 'aongá

Ma'u Mafai ki he ngaahi faka'ilonga akó

www.nzqa.govt.nz

0800 697 296

Ngaahi fakamatala fekau'aki mo e NCEA 'oku kau ai 'a e:

fakamatala fekau'aki mo e ngaahi lēsoní

---

ngaahi tokoni makehe ki he lēsoni takitaha

---

taimi tēpile ki he ngaahi sivi

---

ngaahi tokoni mo e fakamatala Faka-Maulí

Fakamatala fekau'aki mo e hū ki he 'lunivesití

Potungāue Akó

ncea.education.govt.nz

www.education.govt.nz

04 463 8000

Fakamatala fekau'aki mo e ako 'i Nu'u Silá, ko e silapa fakafonua, ngaahi liliu ki he NCEA, ngaahi tu'unga fo'ou, laukonga/tohi mo e faifika, ngaahi tokoni kehe ki he kau faiakó pea mo e ngaahi akó.

Ako Ta'etotongi

www.feesfree.govt.nz

0800 601 301

Vakai na 'okú ke faingamālie ke ako pe ako ngāue ta'etotongi

Vocational Pathways

www.youthguarantee.net.nz

vocational.pathways@education.govt.nz

04 463 8000

Fakamatala fekau'aki mo ha ngaahi faingamālie kehe ke ako

Careers.govt.nz

www.careers.govt.nz

0800 601 301

Vakai ki he ngaahi ngāue kehekehe 'e 400+

Ma'u ha ngaahi fale'i pea mo fa'u ha'o tohi kole ngāue pe CV

Vakai ki he ngaahi faingamālie ako pe ako ngāué

'E lava ke ke fetu'utaki mai 'i he

Telefoni: 0800 697 296

Uepisaiti:

www.nzqa.govt.nz

Īmeili:

helpdesk@nzqa.govt.nz

Facebook:

www.facebook.com/nzqaofficial

Instagram:

www.instagram.com/nzqa.official

X:

www.x.com/nzqaofficial

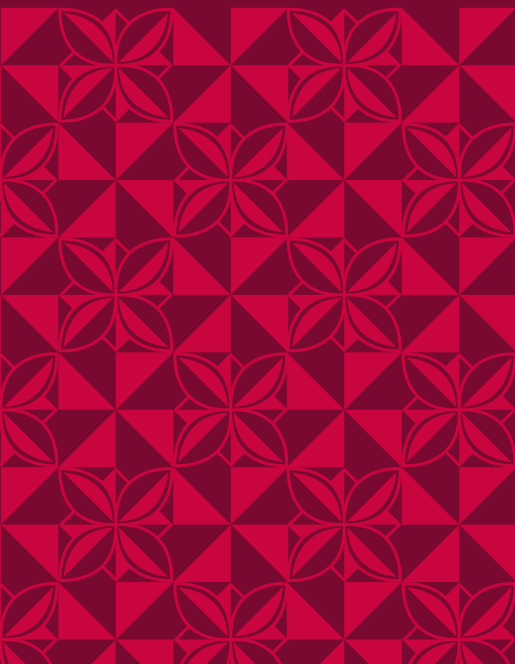
Tatau 'i he Lea Faka-Tongá

Published February 2024

Several images in this document are property of ASB Polyfest. Credit: Ben Campbell & Thomas Wandstraat

NZQA

Mana Tohu Mātauranga o Aotearoa
New Zealand Qualifications Authority

www.nzqa.govt.nz